

amely már szerintük „a jelekből ítélve” nincs messze.

Hódmezővásárhelyen a nyomorgó agrárszegények koplaló szektájának istentiszteletein üvöltve verik a földhöz magukat a hívők, hogy az ördögöt kiűzzék magukból, mert tulvilági életüket mindenképpen biztosítani akarják, ha már e világ nem nyújt nekik semmit. Ibrányban a magtalanok szektája kimondta a haldoklás itéletet önmaga felett; nem hoznak világra többé utódokat, nem kell gyerek, mert azok is úgy nyomorognának, mint ők, ezt pedig nem akarják. Pontot tesznek tehát mindennek a végére, nevezik azt életnek, szenvedésnek, vagy akár az ember földi céljának. Feketébe öltöznek, a gyümölcsfákat kiirtják a tanya körül, csak az akác-fát tűrik meg. Ami életet jelent, az nem kell nekik.

Lent Baranyában, a pislogó életű, egykézű magyar falvakban már feladta a paraszt a küzdelmet és letette a kemény parasztsors örökösi harcának fegyverét, a kaszát. Nem lát többé célt az életben és az Istent is kihívja maga ellen, hogy pusztulása biztosabb legyen. Ugyanakkor ma még némán, leszorított ajakkal, de egyre fokozódó vitalitással és támadókedvvel áll a faji öntudatra ébredt, nagynémet eszmékért lelkesedő svábság a magyar faluk előtt, — mint egykor Odoaker germán zsoldosai a római birodalom limesein —, hogy a kellő pillanatot kihasználva megadják a kegyelemdőfést a vonagló baranyai magyarságnak.

...Két hétig jártam Matolcsy Mátyással Dél-Magyarországot és néztem a haldoklást. Most itt állok, alig egy órája érkeztem meg és megdöbönt ez a Róma utolsó éveire emlékeztető epikureista élet, ami körülöttem folyik. Itt nem tud senki semmit, vagy nem akar tudomást venni a szektás magyar parasztokról, a baranyai élet-halál harcról, a magyarság pusztulásától, vagy — talán mindent tudnak, de az utolsó órák lihegő tusájában már nem törődnek a holnap előrevetett árnyékával. Az ellentét ereje visszaidézi bennem a közeli emlékeket. Egyszerre megjelenik előttem az egyik drávaparti kis baranyai község képe, amelynek a templomtornyán minden este mozdulatlanul áll egy gólya és nézi a falut, amelyik elűzte őt. Nem kell a baranyai faluknak a gólya, még a látásától is irtóznak. Ebben a faluban is elzavarták a házakról, nem engednek nekik fészket rakni és amikor az utolsó gólyapár a templomtornyán kísérletezett, az egyiket lelőtték. Árván maradt társa minden este rászál a templomtorny csillagjára, hogy tetemre hívja a falut. De a falu már nem válaszol.

A pusztuló, hulló magyarság szimbóluma a templomtornyán álló gólya; a fogyó, halálraitélt magyarságé, amelyet ott lent megmenteni már nem lehet. Baranyában egymásután merülnek el a magyar községek a terjeszkedő némettség tengerében, s a haldokló magyar falukban Baranyától Tolnán és Fejérmegyén keresztül fel Budáig, egy nagy német nemzetiségű tömb van kialakulóban, amely elválasztja a Dunántult az ország törzsétől. És ha a Dunántul is elveszett, nincs többé Magyarország...

VERES PÉTER: AZ ALFÖLD PARASZTSÁGA
(Uj Magyar Könyvtár 1. Budapest, 1936.)

Munkatársunk nem azt akarja bemutatni, hogy milyen az alföldi parasztság, hanem azt, hogy miért olyan, amilyen. Szempontjai ezért társadalomtudományiak. Ezeket a társadalomtudományi szempontokat azonban nem a tudomány elvontsága mozgatja, hanem a szerző kimeríthetetlen élmény anyaga az igazi magyar parasztságot jelentő kisparasztságról "és" földmunkásságról, illetve ahogy ő a magyarság e talpát nevezi: a rideg parasztságról. Az ismertető igazán zavarban van, amikor rövid részletet kell bemutatnia ebből az Alföld parasztságáról első ízben s valóban alulról készült szociografiai szintézisből. Szívesen mutatná be az egészet. A sok

gyöngy tisztaságú fejezet közül álljanak itt az alföldi parasztság faji arcát kirajzoló sorok.

A magyar népnek, mint a többi európai népnek is, nincs antropológiai értelemben vett határozott faji arca. De ez nem is fontos. A faj fejlődési eredmény, amelyben a beleépült elemek s úgy az antropológiai értelemben vett faji jellegzetességek, mint a természeti (faji) és történelmi-társadalmi, vagyis termelési és politikai okok miatt kialakult tulajdonságok határozzák meg a tényleges faji jelleget. Csak az avas dogmatizmus keresheti azt, hogy mi turániak, vagy árják vagyunk-e, és hogy hány százalékban ezek, vagy amazok. Nem turániak és nem árják vagyunk, hanem magyarok. Ezt csak ezért hangsúlyozom itt, hogy a továbbiakban a faji szót mindig ebben az értelemben használom. Különösen, áll ez az alföldi parasztságra, amellyel itt éppen foglalkozom, mivel ez a réteg teljesen kevert. A jászok és kunok török telepei között szláv, germán, sőt az újabb kutatások szerint ugorok, illetve ugor-szláv jobbagyok utódai laknak és keveredtek egységes alföldi parasztsággá. De — és ez külön jellemzője az alföldi parasztságnak — mindezek a népelemek összeolvadtak és egységes arcot mutatnak. Mert míg a dunántúli szerbek, horvátok, németek vagy általában a felvidéki települések évszázadok óta őrzik egymás mellett a külön faji típusaikat, addig az Alföldön minden eggyé — paraszttá válik. A békési szlovákok, a szabolcsi tirpákok, az itt-ott beköltözött svábok, ha nyelvben még nem is egészen, de öltözködésben, szokásokban, viselkedésben, paraszti érzésben és észjárásban majdnem teljesen átalakultak. Nem éppen magyarrá, mert ez nem jelent itt semmi határozottat, hanem *alföldi paraszttá*.

A továbbiakban ennek a paraszti népegységnek a sajátos arcát próbálom megrajzolni. Bizonyos, hogy ez a rajz nem lesz tökéletes. Az alföldi parasztnak nem volt sohasem a részletekre menő egységes megjelenése és így ma sincs. Nemcsak a természet alakító erői és az ősmultból hozott faji jellegek játszanak itt közbe, hanem egy sereg történelmi ok is. Vallási, politikai, gazdasági — helyesebben termeléspolitikai és állampolitikai — okok is közreműködtek a néparc kialakításánál. Az utóbbi időkben mindezt még jobban összezavarta a polgári kapitalista termelés és ennek kísérője a hamis kultúra és hamis erkölcs is. Én hát nem is a parasztságnak, az egésznek a tulajdonságait emelem itt ki, hanem a „*ridegparasztság*”-ét. Ez a réteg nagyobb tömegekben már csak itt az Alföldön él, jóllehet itt is felbontja a kispolgári termelés és életforma, úgy a tényleges paraszti életkereteket, mint az ezen épült paraszti tudattartalmat.

A városok népe, mint egy alakuló új típus, nálunk még nem mutat semmit. Európai szokások, európai életstílus és életritmus és európai, vagyis semmitmondó testek és arcok, de mindez olyan zsibvásári kiadásban, mint ahogy egy szegény nemzet erőitől telik. Ha az ember a városokon, különösen Budapesten igazi magyarokat akar látni, akkor ezeket csak a tipikusan falusi származásukban, csendőrből, rendőrből, postásból, vasutasból láthatja. A városi kispolgár jórészt zsidó, német, szláv, stb. mindenesetre idegen keverék. Egyelőre még csak a nyelve magyar, már amennyire-annyira a jasszos és üzleties nyelv keverékéből származott nyelv magyar lehet. De ez nem is fontos. Ellenben tény, hogy testi megjelenésében is egészen más, mint az alföldi magyar.

A városi munkásság is más. Először is még nálunk nem alakult ki az igazi munkástípus, a keménymozgású reális látású izomemberek rétege. Ez a munkásság jórészt még első és második generáció: egészségtelen lakások, tuberkulózis, vérbetegségek és túlmunka által van meggyomorítva. Nem olyanok, mint a régi nyugati munkás generációk szülőttei, akik

elődei a kapitalizmus virágkorában viszonylagosan magas életnívót értek már el. Viszont a magyar munkásnyak, akiktől ipari munkásaink születtek, agyonstrapáit, mosogatásban és súrolásban elhervadt szolgálók ivadékai. A keveredés is zürzavaros, a minden irányból betóduló fajokkal, a zsidókkal is. Így érthető, hogy ennek a tömegnek még egyáltalán nincs eugenetikai érzéke, nincs faji ideáltípusa (egy műveletlen falusi lány jobban meg tudja mondani, hogy melyik a „takaros” és „szép” legény, mint a városi lányok, akiknél az elegancia” és a „modor” eltakarják a tényleges biológiai értéket), de remény sincs rá, hogy lehessen. A munkabér alacsony, a szociálpolitika kezdetleges, így a szegény ember vadon nő, mint az árokparton a dudva.

De még csak a finom arcú és finom mozgású intellektuel típus, a kiegyensúlyozott arisztokratikus uri réteg is hiányzik, illetve olyan jelentéktelen, hogy elvész a kényelmes kövér polgárok között. Nőik között is a két véglet, a nádszálvékony és a korpulens van többségben.

Tehát elsősorban az alföldi parasztság és egyes dunántuli és felvidéki népszigetek népe ma. a magyar faj legtisztább képviselője.

B I R Á L A T O K

MIKSZÁTHTÓL JILEMNICKYIG

Szlovenszkó magyarul: Mikszáth. Tót atyafiak, jó palócok. Hiába volt és van szlovenszkói magyar irodalom, az olvasó köztudat még ma is a pipafüst mellől mesélő palóc hangját hallja. A szlovenszkói valóságot a helyzetére még csak most eszmélő magyar író regényben teljességben nem is adhatja. A változott helyzet friss élményvolta elsősorban a szlovák írókat aktivizálta. Szlovenszkó, szlovák regényei azonban suta próbálkozással, irodalmi játékkal vetélték el helyzeti előnyüket. Inkább örökség voltak, mint kezdet, inkább utánérzések, mint felérzések. Cseh kollégáikat is inkább az exotikum vonzotta, a kirándulás. A szlovenszkói lényeket teljességében egyik sem tudta megragadni, sem a szlovák, sem a cseh, sem a magyar író. A lényeket, mely azt mondja: ez vagyok, csak ez lehetek. A lényeket: az etnográfiai és földrajzi különösséget, mely a ma világegyformaságához mégis haszon és tanulság lehet San Franciskótól Tokióig. A lényeket, amikor a szlovenszkói favágó, zsellér, bányász és munkanélküli élettükrében az ír kikötőmunkás, az olasz kafoné és a japán munkanélküli ismer magára. Ma a magyar regény, a szlovák regény, a német és cseh regény valósága: világvalóság. Ez a mérték. Minden, ami ezt kikerüli, negligálja: különvélemény, öncsalás, nemzetirodalmi autarkia. Nem a pilseni sör a fontos, nem a zsendicés bacsa, a paprika és a barackpálinka. Ezek a becsali csárdák beidegződött cégérei, dekórumok, melyek sohse lehetnek lényegvalóságok. Nemzetsajátságok, elfogadott vagy rákent internacionális ismertetőjegyek, könnyelműen elvetélt sémák, melyeknek a realitása minimális. A korfelelős író ezt a sémát nem fogadhatja el. Neki a nemzetsajátság mai realizmusát kell megkeresni. Ez az igazsága, ez a küldetése. Csak erre lehet igent bólintani, csak ebből lehet tanulni, okulni. A dekórum hamisít, de a dekórum realizmusa: igazság. Mi volt a legmagyarabb autarkia-mozgalom? A tulipánőrület. Egy injekció, egy illúzió: magyart a magyarnak. Tulipán: gazdasági, ipari és ideológiai autarkia. Szugerált nemzetsajátság. És az igazság? Az igazságot megkap-